

Форма № Н - 3.04

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
д-р мед.наук, проф. А.Г..Шульгай

“ ____ ” _____ 2016 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
З КУРСУ ЗА ВИБОРОМ
ОСНОВИ ЕСТЕТИЧНОЇ РЕСТАВРАЦІЇ ЗУБІВ**

напрямок підготовки 1201 Медицина
спеціальність 7.12010005 – Стоматологія
факультет стоматологічний

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма з основ естетичної реставрації зубів
для студентів за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю
Стоматологія

Розробник: д-р.мед.наук, проф. О.В. Авдєєв, к.мед.наук, доц. М.М. Якимець,
к.мед.наук, доц. Ю.Л. Бандрівський.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дитячої стоматології

Протокол від “24” червня 2016 року № 16

Завідувач кафедри дитячої стоматології

_____ (Авдєєв О.В.)

© _____, 2016 рік

© _____, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 1201 Медицина	Нормативна
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 7.12010005 – Стоматологія	Рік підготовки
		5-й
		Семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,9 самостійної роботи студента – 3,3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст	9-й
		Практичні
		18 год.
		Самостійна робота
		102
		Вид контролю:
		Залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 18:102.(0,18)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення основ естетичних реставрацій зубів визначається **кінцевими цілями**, що встановлюються на основі ОПП підготовки лікаря за фахом відповідно до блоку її змістових модулів (природничо-наукова підготовка), і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульовано через вміння у вигляді цільових завдань (дій).

Завданнями навчальної дисципліни «Основ естетичних реставрацій зубів» є: вміння проводити обстеження стоматологічного хворого, вивчення провідних синдромів і симптомів у терапевтичній стоматології, обґрунтування та формулювання попереднього діагнозу; вміння аналізувати результати обстеження та проводити диференційну діагностику, ставити остаточний діагноз основних захворювань, виявляти та ідентифікувати прояви соматичних захворювань в порожнині рота, визначати принципи комплексного лікування в клініці дитячої терапевтичної стоматології, виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених терапевтичних стоматологічних захворювань у дітей.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- Основні етапи розвитку тимчасових і постійних зубів.
- Терміни прорізування тимчасових і постійних зубів;
- Сучасні уявлення про етіологію та патогенез карієсу зубів;
- Клінічну класифікацію карієсу зубів та вміти сформулювати діагноз карієсу;
- Закономірності клінічного перебігу карієсу зубів в залежності від етапу розвитку зуба;
- Особливості перебігу карієсу в постійних зубах в залежності від етапу розвитку зубу;
- Помилки і ускладнення при лікуванні карієсу тимчасових і постійних зубів у дітей, вміти їх попереджати та усувати;
- Класифікацію некаріозних уражень зубів у дітей та вміти сформулювати діагноз;
- Проводити діагностику та диференційну діагностику різних форм карієсу тимчасових зубів у дітей різного віку;
- Проводити лікування карієсу тимчасових зубів у дітей різними методами (ремінералізуюча терапія, АРТ-методика, препарування і пломбування різними пломбувальними матеріалами, імпрегнаційний метод);
- Проводити діагностику і диференційну діагностику різних форм карієсу постійних зубів у дітей різного віку;
- Проводити лікування карієсу постійних зубів у дітей різними методами (ремінералізуюча терапія, профілактичне пломбування, препарування і пломбування різними пломбувальними матеріалами);
- Призначати загальне лікування карієсу зубів дітям з декомпенсованою формою його активності;

- Проводити лікування карієсу постійних зубів у дітей різними методами (ремінералізуюча терапія, профілактичне пломбування, препарування і пломбування різними пломбувальними матеріалами);
- Призначати загальне лікування карієсу зубів дітям з декомпенсованою формою його активності;
- Проводити діагностику і диференційну діагностику різних форм некаріозних уражень зубів у дітей різного віку;
- Визначати лікувальну тактику та проводити лікування різних форм некаріозних уражень зубів у дітей різного віку.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ. Основи естетичних реставрацій зубів

Конкретні цілі:

- знати основні етапи розвитку тимчасових і постійних зубів;
- знати сучасні уявлення про етіологію та патогенез карієсу зубів у дітей;
- вміти аналізувати розповсюдженість та інтенсивність карієсу зубів у дітей у віковому аспекті та визначати чинники, що впливають на ці показники;
- знати клінічну класифікацію карієсу зубів та вміти сформулювати діагноз карієсу;
- знати закономірності клінічного перебігу карієсу тимчасових зубів в залежності від етапу розвитку зуба;
- вміти проводити діагностику та диференційну діагностику різних форм карієсу тимчасових зубів у дітей різного віку;
- вміти проводити лікування карієсу тимчасових зубів у дітей різними методами (ремінералізуюча терапія, АРТ-методика, препарування і пломбування різними пломбувальними матеріалами, імпрегнаційний метод);
- знати особливості перебігу карієсу в постійних зубах в залежності від етапу розвитку зуба;
- вміти проводити діагностику і диференційну діагностику різних форм карієсу постійних зубів у дітей різного віку;
- вміти проводити лікування карієсу постійних зубів у дітей різними методами (ремінералізуюча терапія, профілактичне пломбування, препарування і пломбування різними пломбувальними матеріалами);
- вміти призначати загальне лікування карієсу зубів дітям з некомпенсованою формою його активності;
- знати помилки і ускладнення при лікуванні карієсу тимчасових і постійних зубів у дітей, вміти їх попереджати та усувати;
- знати класифікацію некаріозних уражень зубів у дітей та вміти сформулювати діагноз;
- вміти проводити діагностику і диференційну діагностику різних форм некаріозних уражень зубів у дітей різного віку;

- вміти визначати лікувальну тактику та проводити лікування різних форм некаріозних уражень у дітей різного віку.

Тема 1. Одонтореставрація як складова терапевтичної стоматології. Ціль, завдання реставрації постійних та тимчасових зубів у дітей.

Характеристика етапів розвитку тимчасових зубів: внутрішньо щелепного розвитку, прорізування, формування кореня, стабілізації, резорбції. Терміни закладки та мінералізації тимчасових зубів. Чинники, що можуть впливати на ці процеси, і визначати карієсрезистентність твердих тканин тимчасових зубів. Теорії і механізми прорізування зубів. Терміни формування і резорбції коренів тимчасових зубів. Механізм резорбції коренів тимчасових зубів. Рентгенологічна характеристика типів резорбції коренів тимчасових зубів за Т.Ф. Виноградовою.

Характеристика етапів розвитку постійних зубів: внутрішньо щелепного розвитку, прорізування, формування кореня, сформованого кореня. Чинники, що можуть впливати на ці процеси, і визначати карієсрезистентність твердих тканин постійних зубів. Терміни прорізування та формування коренів постійних зубів. Рентгенологічна характеристика стадій розвитку кореня зуба.

Тема 2. Основні групи матеріалів, що використовуються при одонтореставраціях. Методики відновлення анатомічної форми тимчасових і постійних зубів.

Характеристика методів лікування тимчасових зубів. Вибір методу лікування карієсу тимчасових зубів у залежності від віку, клінічних проявів, можливості співпраці з дитиною. Ремінералізуюча терапія: показання до проведення, засоби, методика. Імпрегнаційний метод (метод сріблення): показання до проведення, засоби, методика. Механізм дії нітрату срібла на тверді тканини зуба. Метод препарування та пломбування: показання до застосування, особливості препарування каріозних порожнин у тимчасових зубах в залежності від виду пломбувального матеріалу. Хіміко-механічне видалення каріозного дентину (методика "Carisolv"). Атравматичне відновлювальне лікування (ART-методика). Порівняльна характеристика складу і фізико-хімічних властивостей пломбувальних матеріалів, що використовуються для пломбування тимчасових зубів у дітей (склоіономерні цементи, компомери) критерії їх вибору. Пломбування каріозних порожнин I-У класів у тимчасових зубах різними пломбувальними матеріалами.

Характеристика сучасних методів лікування карієсу постійних зубів. Ремінералізуюча терапія: показання до застосування, методика виконання, контроль ефективності. Малоінвазивні техніки лікування карієсу постійних зубів, профілактичне пломбування при лікуванні фісурного карієсу у дітей. Особливості препарування каріозних порожнин різних класів з урахуванням етапу розвитку постійного зуба та виду пломбувального матеріалу.

Порівняльна характеристика складу та фізико-хімічних властивостей сучасних пломбувальних матеріалів, що застосовуються для пломбування постійних зубів у дітей: композиційні матеріали хімічного та світлового твердіння, склоіономерні цементи, компомери, амальгама. Вибір пломбувального матеріалу в залежності від клінічної ситуації. Пломбування каріозних порожнин I-V класів у постійних зубах у дітей різними пломбувальними матеріалами.

Лікування гострого та хронічного глибокого карієсу в постійних зубах: сучасні засоби, механізм їх дії, методика лікування, контроль ефективності.

Лікування декомпенсованої форми карієсу зубів у дітей. Загальне лікування карієсу зубів: тактика дитячого стоматолога, показання до призначення лікарських засобів, механізм їх дії.

Характеристика помилок, що виникають під час лікування карієсу тимчасових і постійних зубів у дітей: випадкове оголення пульпи, травмування ясневого сосочка та ін. Аналіз причин, методи попередження та усунення.

Характеристика помилок, що виникають після лікування карієсу тимчасових і постійних зубів у дітей: випадіння пломби, розвиток вторинного карієсу та ін. Аналіз причин, методи попередження та усунення.

Тема 3. Алгоритми відновлення тимчасових та постійних зубів з урахуванням віку людини, анатомічних і функціональних особливостей різних груп зубів.

Гістогенез тимчасових і постійних зубів. Фактори, що призводять до розвитку некаріозних уражень в ембріональному та постембріональному періодах. Роль спадковості та чинників навколишнього середовища у виникненні не каріозних уражень зубів у дітей. Вплив перенесених соматичних та стоматологічних захворювань.

Зміни твердих тканин зубів, що виникають в період фолікулярного розвитку зуба: гіпоплазія емалі, флюороз. Патогенез. Клінічні прояви, діагностика та диференційна діагностика.. Вибір тактики лікування. Реставрація зубів з використанням сучасних фото полімерних композиційних матеріалів. Профілактика розвитку карієсу при некаріозних ураженнях зубів. Індивідуальна і групова профілактика флюорозу.

Класифікація спадкових вад розвитку твердих тканин зубів у дітей. Недосконалі амелогенез: характеристика клінічних форм, діагностика, диференційна діагностика. Недосконалий дентиногенез: клініко-рентгенологічна характеристика різних форм, диференційна діагностика. Дисплазія Стентона-Капдепона: клініко-рентгенологічна характеристика, диференційна діагностика.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви підрозділів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекції	практ.	срс
1	2	3	4	5
Розділ 1. Основи естетичної реставрації зубів				
Тема 1. Однореставрація як складова частина терапевтичної стоматології. Ціль, завдання реставрації постійних та тимчасових зубів у дітей			6	34
Тема 2. Основні групи матеріалів, що використовуються при однореставраціях. Методики відновлення анатомічної форми тимчасових і постійних зубів.			6	34
Тема 3. Алгоритми відновлення тимчасових та постійних зубів з урахуванням віку людини, анатомічних і функціональних особливостей різних груп зубів.			6	34
Разом	120		18	102

5. Теми лекційних занять

Лекції не передбачені

6. Теми практичних занять

№ з/п	Тема заняття	години
1.	Тема 1. Однореставрація як складова частина терапевтичної стоматології. Ціль, завдання реставрації постійних та тимчасових зубів у дітей	6
2.	Тема 2. Основні групи матеріалів, що використовуються при однореставраціях. Методики відновлення анатомічної форми тимчасових і постійних зубів.	6
3.	Тема 3. Алгоритми відновлення тимчасових та постійних зубів з урахуванням віку людини, анатомічних і функціональних особливостей різних груп зубів.	6

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

Розділ 1

№.	ТЕМА	Кількість годин
1	Додаткове обладнання сучасних стоматологічних установок.	4
2	Вітчизняні та зарубіжні засоби дезінфекції та стерилізації в терапевтичній стоматології. Системи "Палмед". Особливості стерилізації інструментів після хворих на вірусний гепатит, СНІД.	4
3	Типи алмазних борів вітчизняних та зарубіжних форм для препарування каріозних порожнин зубів під сучасні пломбувальні матеріали (композити хімічного та світлового твердіння, склоіономерні цементы, компомери).	4
4	Сучасні альтернативні методи видалення уражених карієсом тканин (хімічне і хіміко-механічне препарування каріозних порожнин)	4
5	Сучасні концепції препарування каріозних порожнин: принципи препарування за Блеком, Лукомським, Маунтом, підготовка до профілактичного пломбування.	4
6	Фізико-хімічні властивості сучасних склоіономерних цементів. Традиційні, срібловмісні, зміцнені та гібридні СІЦ. Компомери. Техніка застосування склоіономерних матеріалів.	4
7	Фізико-хімічні властивості сучасних композиційних матеріалів хімічного та світлового твердіння, особливості адгезивної техніки пломбування зубів із застосуванням композиційних матеріалів.	4
8	Техніка естетичної реставрації постійних зубів із застосуванням композиційних матеріалів. Оптичні властивості різних груп зубів. Опаковість зубів.	4
9	Використання нанотехнологій у розробці композитних матеріалів - відкриття нових можливостей.	4
10	Матеріали для прямого та непрямого покриття пульпи зуба Їх фізико-хімічні властивості. Показання до застосування. Техніка використання.	4
11	Прилади для фотополімеризації композитних матеріалів вітчизняних та зарубіжних фірм. Класифікація, умови та правила роботи. Контроль ефективності роботи. Дезінфекція.	4

12	Техніка естетичної реставрації постійних зубів у дітей із застосуванням сучасних композиційних матеріалів. Оптичні властивості постійних зубів у дітей та підлітків.	4
13	Адгезивні системи. Види, призначення. Техніка застосування.	4
14	Техніка тотального травлення. Механізм адгезії після тотального протравлювання емалі та дентину. При пломбуванні якими матеріалами це необхідно і для чого?	4
15	Остаточна обробка постійної пломби. Необхідні інструменти та аксесуари.	4
16	Особливості пломбування порожнин 3, 4 класів в постійних зубах.	4
17	Пломбувальні матеріали для порожнин 3, 4 та 5 класів в постійних зубах	4
18	Техніка відновлення контактного пункту при пломбуванні каріозних порожнин 2 класу. Необхідні аксесуари.	4
19	Пломбувальні матеріали для порожнин 2 класу в постійних зубах.	4
20	Пломбувальні матеріали для порожнин 1 класу в постійних зубах.	4
21	Компомери. Загальна характеристика, показання до застосування.	4
22	Особливості пломбування порожнин 2 класу, в тому числі фотополімерними матеріалами. Назвіть необхідні інструменти.	4
23	Особливості пломбування порожнин 2 класу, в тому числі фотополімерними матеріалами. Назвіть необхідні інструменти.	4
24	Індивідуальна СРС – огляд навчально-методичної літератури, написання рефератів, проведення наукових досліджень.	4.5
	РАЗОМ	102

9. Індивідуальні завдання

Огляд навчально-методичної літератури, рефератів, курація хворих, проведення наукових досліджень.

10. Методи навчання

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, задачі.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

11. Методи контролю

Методики оцінювання поточної навчальної діяльності

Форми контролю і система оцінювання здійснюється відповідно до вимог програми дисципліни та Інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності студентів (МОЗ України, 2005).

Оцінка за дисципліну визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), що виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів надається перевага стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

Оцінювання поточної навчальної діяльності:

Вага кожної теми практичного заняття є однаковою. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок.

При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 12-ти бальною шкалою, що потім конвертуються у бали в залежності від кількості тем.

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи студента (індивідуальних завдань):

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента (СРС) залежить від її обсягу і значимості, **але не більше 12 балів**. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Оцінювання самостійної роботи:

Оцінювання самостійної роботи студентів, що передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Оцінювання тем, що виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється лише на підсумковому контролі.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем шляхом тестування.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Форма проведення підсумкового контролю є стандартизованою і включає контроль теоретичної і практичної підготовки.

Теоретичні знання – питання письмового та комп'ютерного тестування.

Практичні навички та уміння – самостійне виконання мануальних навичок, що передбачені програмою та вміння самостійно виконувати окремі маніпуляції й операції.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання поточної навчальної діяльності:

Студенту за кожне заняття (практична частина, семінарське обговорення, письмовий контроль) виставляється оцінка за 12-бальною шкалою. Потім виводиться середнє арифметичне значення трьох оцінок, яке виставляється в журнал.

Підсумковий контроль:

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення розділу. До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділу набрали кількість балів не меншу за мінімальну.

Форма проведення підсумкового контролю є стандартизованою і включає контроль теоретичної і практичної підготовки.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дитячої терапевтичної стоматології виставляється лише тим студентам, яким зараховані усі розділи з дисципліни.

Кількість балів, яку студент набирає з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з розділів дисципліни і підсумкового контролю засвоєння.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів має перевірятися статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового контролю).

Конвертація кількості балів у оцінки за шкалою ECTS та 4-ри бальну (традиційну)

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у шкалу ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Відсоток студентів визначається у виборці студентів даного курсу в межах відповідної спеціальності.

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у 4-ри бальну шкалу таким чином:

Оцінка ECTS	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
A	«5»
B, C	«4»
D, E	«3»
F _x , F	«2»

Оцінка з дисципліни F_x та F («2») виставляється студенту, якому не зараховано хоча б один розділ з дисципліни.

Оцінка F_x («2») виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового контролю, не більше 2-ох разів, під час зимових канікул та впродовж двох (додаткових) тижнів після закінчення весняного семестру за графіком, затвердженим ректором.

Студенти, які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу, або не набрали за поточний навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів) повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	A	відмінно	зараховано
	B	добре	
	C		
	D		
	E	задовільно	
	F _x	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--	---	--	---

13. Методичне забезпечення

1. Матеріали підготовки до практичних занять
2. Методичні вказівки до практичних занять.
3. Варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів.
4. Тестові завдання для підсумкового тестового контролю.
5. Тестові завдання для щоденного контролю.

14. Рекомендована література

Базова

1. Хоменко Л.О. та спів. Терапевтична стоматологія дитячого віку, Київ : Книга плюс, 2008.- 524с.
2. Пропедевтика дитячої терапевтичної стоматології (за ред. проф. Л.О.Хоменко). – К. : "Книга Плюс", 2011. - 320 с.
3. Хоменко Л.А., Остапко Е.И., Биденко Н.В. Клинико-рентгенологическая диагностика заболеваний зубов и пародонта у детей и подростков.- Киев: «Книга плюс», 2004.- 200с.
4. Хоменко Л.А., Биденко Н.В. Практическая эндодонтия инструменты, материалы и методы.- Киев : Книга плюс, 2002.- 216с.
5. Биденко Н.В. Стеклоиономерные материалы и их применение в стоматологии. –Москва : «Книга плюс», 2003. –144 с.
6. Хоменко Л.А., Савичук А.В., Биденко Н.В., Остапко Е.И. и др. Профилактика стоматологических заболеваний: учебное пособие. – Ч.1. –К. : "Книга Плюс",2007. –127 с.
7. Хоменко Л.А., Савичук А.В., Биденко Н.В., Остапко Е.И. и др. Профилактика стоматологических заболеваний: учебное пособие. – Ч.2. –К. : "Книга Плюс",2008. –132 с.

Допоміжна

1. Борисенко А.В. Терапевтична стоматологія. Т 2. Карієс. Пульпіт. Періодонтит. Ротовий сепсис –К. : Медицина, 2010.- 560с.
2. Борисенко А.В. Терапевтична стоматологія. Т 3. Захворювання пародонта К. : Медицина, 2011. – 613 с.
3. Борисенко А.В.. Терапевтична стоматологія. Т 4. Захворювання слизової оболонки порожнини рота - К. : Медицина, 2010. – 639 с.
4. Боровский Е.В., Иванов В.С., Максимовский Ю.М., Максимовская Л.Н. Терапевтическая стоматология. –М. : Медицина, 1998. –736 с.
5. Боровский Е.В., Жохова Н.С. Эндодонтическое лечение. –М., 1997. –64 с.
6. Боровский Е.В., Данилевский Н.Ф. Атлас заболеваний слизистой оболочки полости рта. – М. : Медицина, 1981. - 288 с.

7. Боровский Е.В., Леонтьев В.К. Биология полости рта. – М. : Медицина, 1991. – 198 с.
8. Виноградова Т.Ф. Стоматология детского возраста (руководство для врачей). – М.: Медицина, 1987.- 528 с.
9. Виноградова Т.Ф. Диспансеризация детей у стоматолога./2-е изд., пере раб. и доп.– (Б-ка практ.врача. Важнейшие вопросы стоматологии). – М. : Медицина, 1988 – 256 с.
- 10.Грошиков М.И. Некариозные поражения тканей зуба. –М. : Медицина, 1985.–176 с.
- 11.Гранитов В.М. Герпесвирусная инфекция. –М. : Медкнига, Н.Новгород : изд-во НГМА, 2001. –88 с.:ил.
- 12.Григорьян А.С., Грудянов А.И., Рабухина Н.А., Фролова О.А. Болезни пародонта. Патогенез, диагностика, лечение. – М. : МИА, 2004. – 320 с.
- 13.Даггель М.С. и соавт. Атлас реставрации молочных зубов. Москва : И-во „Лори”, 2001.
- 14.Данилевський М.Ф., Сидельникова Л.Ф., Рахній Ж.І. Пульпіт. – К. : Здоров’я, 2003. – 168 с.
- 15.Данилевський М.Ф., Несін О.Ф., Рахній Ж.І. Захворювання слизової оболонки порожнини рота; за ред. проф.. М.Ф. Данилевського – К. : ”Здоров’я, 1998. – 408 с.
- 16.Дельцова О.І., Чайковський Ю.Б., Геращенко С.Б. Гістологія та ембріогенез органів ротової порожнини: навчальний посібник.- Коломия : ВПТ “Вік”, 1994. – 94 с.
- 17.Заболевания слизистой оболочки полости рта и губ / под ред. проф. Е.В.Боровского, проф.А.Л.Машкиллейсона. – М. : МЕДпресс, 2001.- 320с., ил.
- 18.Иванов В.С., Винниченко Ю.А., Иванова Е.В. Воспаление пульпы зуба. – М. : МИА, 2003. – 264с.
- 19.Клюева С.К., Мороз Б.Т. Основы генетики для стоматологов. – СПб. : ООО «МЕДИ издательство», 2005. – 68 с.
- 20.Колесов А.А. Стоматология детского возраста. – 4-е изд. -М. : Медицина, 1991. – 464с.
- 21.Корчагина В.В. Лечение кариеса зубов у детей раннего возраста. – М. : МЕДпресс-информ, 2008. –168 с.
- 22.Костромская Н.Н., Глотова О.Н. Лечебные и изолирующие прокладки в стоматологии. – М. : Медкнига, Н.Новгород : Изд-во НГМА, 2001. – 80 с.
- 23.Курякина Н.В. Терапевтическая стоматология детского возраста. – М. : МИА, 2007.- 632с.
- 24.Лечение и реставрация молочных зубов (иллюстрированное руководство по лечению и реставрации кариозных молочных зубов): Пер. с англ./ М.С.Даггал, М.Е.Дж.Керзон, С.А.Фэйл и др.- М.:МЕДпресс-информ, 2006.- 160 с.
- 25.Максимоваская Л.Н., Рощина П.И. Лекарственные средства в стоматологии: Справочник. – 2-е изд. - М.: Медицина, 2000. – 240 с.
- 26.Макеева И.М. Восстановление зубов светоотверждаемыми композитными материалами. – М., 1997. –72 с.

27. Марченко А.И., Кононович Е.Ф., Солнцева Т.А. Лечение заболеваний в детской терапевтической стоматологии. – К.: Здоровье, 1988.-160 с.
28. Марченко О.И., Казакова Р.В., Дичко Є Н., Рожко М.М., Гевкалюк Н.О. Захворювання слизової оболонки порожнини рота у дітей. – Івано-Франківськ, 2004. – 134 с.
29. Николаев А.И., Цепов Л.М. Практическая терапевтическая стоматология: Учебное пособие / А.И.Николаев, Л.М.Цепов. – 8-е изд. – М. : МЕДпресс-информ, 2008.- 960 с.
30. Николишин А.К. Современная эндодонтия практического врача. – Полтава, 2003. – 208 с.
31. Новик И.И. Заболевания зубов и слизистой оболочки полости рта у детей. – К. : Здоровье, 1971. – 356 с.
32. Патерсон Р., Ваттс А., Саундере В., Питтс Н. Современные концепции в диагностике и лечении кариеса фиссур. Обзор клинических методов и материалов. – Лондон : Изд-во "Квинтэссенция", 1995. –78с.
33. Пахомов Г.Н., Леонтьев В.К. Атравматическое восстановительное лечение кариеса зубов.- Москва - Женева.- 112с.
34. Персин Л.С., Елизарова В.М., Дьякова С.В. Стоматология детского возраста.- М.Медицина, 2003.- 640с.
35. Попруженко Т.В. Профилактика основных стоматологических заболеваний / Т.В.Попруженко, Т.Н.Терехова. – М. : МЕДпресс-информ, 2009. – 464 с.
36. Ральф Е. Мак-Дональд, Дейвид Р. Эйвери Стоматология детей и подростков. М.:Медицинское информационное агентство, 2003.- 766 с.
37. Рубахина Н.А., Аржанцев А.П. Рентгенодиагностика в стоматологии.– М.:МИА,1999.–450 с.
38. Садовский В.В. Клинические технологии блокирования кариеса. – М.:Медицинская книга, 2005. – 72 с.
39. Сайфуллина Х.М. Кариес зубов у детей и подростков: Учебное пособие. – М.:МЕДпресс, 2000. – 96с.
40. Сырбу Н.И. и соавт. Пульпиты у детей. – Кишинев: Штиинца, 1979.- 98 с.
41. Стоматология детей и подростков /Пер с англ. Под ред. Р.Е.Мак-Дональда, Д.Р.Эйвери. – М.:МИА, 2003. – 766 с.
42. Справочник по детской стоматологии (Под редакцией А.С. Cameron, R.P. Widmer / Перевод с англ. По ред. Виноградовой Т.Ф, Гинали Н.В., Топольницкого О.З. – М.: МЕДпресс-информ, 2003. – 288с.
43. Удовицька О.В., Лепорська Л.Б. Дитяча стоматологія К.:Здоров'я, 2000. – 296с.
44. Урбанович Л.І. Запальні захворювання червоної облямівки губ. – К.:Здоров'я, 1974. – 144с.
45. Хельвиг Э., Климек Й., Аттин Т. Терапевтическая стоматология / Под ред. проф. А.М.Политун, проф. Н.И. Смоляр. Пер. с нем. – Львов:ГалДент, 1999. – 409 с.
46. Цепов Л.М.Заболевания пародонта: взгляд на проблему /Л.М.Цепов – М.: МЕДпресс-информ, 2006.- 192 с.

47. Чупрынина Н.М. Атлас рентгенограмм зубов и альвеолярного отростка в норме и при патологии у детей. –Москва, 1964.
48. Чупрынина Н.М., Воложин А.И., Гинали Н.В. Травма зубов. – М.:Медицина, 1993. - (Б-ка практ. Врача. Важнейшие вопросы стоматологии). - 160 с.

15. Інформаційні ресурси

- 1.http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&pathditstom/metod_rozrobky/uk
- 2.http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&pathditstom/lectures_student/uk/
- 3.http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&pathditstom/classes_student/uk/